Häckfåglar i Svartsjö Dämme 2004

Urpo Könnömäki & Jan Sondell

Våren 2004 var den nya våtmarken nordost om Svartsjö slott vattenfylld och mycket inbjudande för våtmarksfåglarna. Sedan växte området gradvis igen under sommaren och hösten. Här redovisas en revir- och kullräkning i det nyskapade området. För övriga fågeliakttagelser hänvisas till "Observationer i Ekerö kommun", sidan 28.

Bakgrund

Nordväst om Svartsjö slott och vidare norr-ut längs kanalens på Svartsjöviken västra sida låg en del av åkermarken bara obetydligt över Mälarens vattenyta. Att den gått att odla, åtminstone vissa år berodde på att det fanns en vall mot sjöstranden och möjlighet att genom pumpning sänka vattennivån i det låglänta området. Den vallen är dock inte helt tät utan år då Mälarens vattenstånd varit högt har det trots pumpningen varit så fuktigt att normalt jordbruk inte gått att bedriva. Då har området istället utnyttjat av olika våt-marksfåglar som rast- och häckplats.

Hösten 2003 genomförde Statens Fastighetsverk en invallning mot åkermarken som avstod ca 15 ha av det fuktigaste området mot Mälaren, helt i linje med ett av MOF framlagt förslag (se Könnömäki & Sondell 2004).

Det nyskapade våtmarksområdet föreslog få namnet "Svartsjö Dämme" eller i dagligt tal bara Dämmet. Vi kan nu, ett år senare, konstatera att namnet helt slagit igenom, åtminstone bland ornitologerna i kommunen.

Bioptopförhållanden 2004

Fåglarna uppskattade i hög grad det nya våtmarksområdet, som inledningsvis hade låg vegetation. Många intressanta fågelarter som annars är mycket ovanliga i kommunen uppenbarade sig. Här kan nämnas rödspov, årta, simsnäppa, spovsnäppa, och myrsnäppa. Under hösten såg en verklig raritet – tuvsnäppa, se omslaget.

I en nyanlagd våtmark blir alltid näringsutbudet stort (Könnömäki & Sondell 2004), åtminstone de första åren. Detta illustrerades tydligt i Dämmet som blev en verklig barnkammare:, där många ungar av grågås, kanadagås, knipa, sothöna och gräsand kunde räknas in i maj – juni.

Vid midsommartid hade vegetationen tagit över sjöytorna i Dämmet. Det fanns fortfarande gott om fåglar, men de syntes inte. Detta tillstånd rådde också under hösten.

Planer för 2005

Vad som närmast händer i vinter är att vegetationen kommer att slås på isen genom kriminalvårdsanstaltens försorg, så att liknade förhållanden som rådde våren 2004 kommer att skapas också våren 2005.

Under försommaren kommer sedan området att inhägnas och betesdjur släppas ut. Vi kan alltså hoppas på lite lägre vegetation och därmed bättre sikt under 2005. Även om bete etableras kommer troligen en vinterslåtter likt den som planeras 2004/05 att vara nödvändig även kommande år.

Häckfåglar 2004

I samband med häckfågelinventeringen av Svartsjöviken 2004, sidan 22, har även häckfåglarna i Svarsjö Dämme registrerats. I tabell 1 redovisas resultatet.

Tabell 1 *Antal par/revir eller maximalt observerade kullar knutna till Svartsjö Dämme.*

Inventerade arter	Revir 2004	Kullar 2004	Summa 2004	Kommentarer
Grågås	0	4	4	
Kanadagås	0	5	5	Tillfälligt i Dämmet
Gräsand	0	5	5	
Skedand	1	1	1	
Knipa	0	2	2	
Sothöna	4	3	4	Konstaterade bon
Tofsvipa	5	2	5	Konstaterade bon
Rödbena	2	0	2	
Enkelbeckasin	?	0	?	
Mindre strandpip.	2		2	
Fiskmås	2	0	1	Ett eller två par
Summa	16	21	32	

Grågås Fyra par med ungar kunde inräknas revir. Eventuellt häckningsresultat är okänt.

Kanadagås Som mest fem par med ungar kunde ses. De stannade relativt kort tid i Dämmet. När ungarna blivit större rörde de sig troligen ut i Mälarens fjärdar.

Gräsand Som mest räknades fem kullar. De växte bra och en stor del av ungarna blev troligen flygfärdiga. De flesta härstammade sannorlikt från Svartsjöviken.

Knipa Två kullar kunde räknas in, säkerligen kom de från häckningar i Svartsjö slottspark.

Sothöna En av de få större våtmarksarter som verkli-gen häckade i Dämmet med 2-3 par. Någon invandring av sothönspar från viken kunde inte märkas. Troligen är sothönsen mycket revirbundna.

Tofsvipa Uppskattningsvis 5 par etablerade sig i Dämmet. Bon och ungar noterades för minst 2 par. Möjligen kan någon kull ha tillkommit från åkermarken genom invandring.

Rödbena Svartsjö Dämme erbjöd en betydligt bättre biotop än egentliga Svarsjöviken. Två par markerade revir. Eventuellt häckningsresultat är okänt.

Enkelbeckasin Svårinventerad!

Mindre strandpipare Två par markerade revir. Eventuellt häckningsresultat är okänt.

Referens

Könnömäki, U. & Sondell, J. 2004. Svartsjö Dämme. I Fåglar på Mälaröarna 2004, s19-21.

Rödbenan trivs i Dämmet